

Randamonių versmė

Turistinė vertė

Sinonimai

Kunigės šaltinis

Koordinatės

LKS: 509469; 5991389

Adresas

Druskininkų sav., Viečiūnų sen., dešinysis Nemuno paslėnis ties šiauriniai Randamonių kaimavietės vienkiemiais prie Alytaus–Merkinės–Druskininkų plento (magistralinio kelio). Šaltinis yra Mašnyčios ir Grovos upelių (mažieji dešinieji Nemuno intakai) žemupių tarpupio Mašnyčių miške, Randamonių girininkijos 77 kvartale. Važiuojant iš Merkinės, nuo pagrindinės Randamonių–Utiokos vietinio ir magistralinio kelių sankryžos pavažiavus link Druskininkų dar 1,5 km, sukti dešinėn į ŠV miško keliuku. Jis palei elektros perdavimo liniją už 500 m atveda į miško laukymę, kur pavaikščioję papelkėjusios lomos su upeliūkščiu šlaite ir surasit krūmyno užgožtą versmę. Ji liejasi apie 250 m į Š–ŠV nuo magistralinio kelio, o nuo jos toliau ta pačia kryptimi iki Nemuno lieka dar apie 500 m. Apie 250 m į Vakarų nuo šaltinio yra Randamonių viensėdija, į kurią ir nutiesta elektros linija. Dzūkijos nacionalinio parko PV paribys

Aplinka

Palei pat Nemuno slėnį tarp Druskininkų ir Utiokos dešiniuojų krantu siaurai nusidriekia Ratnyčios fluvio-glacialinė (fIIIgr, VIII–IV) lyguma, kuri apaugusi apie 115–120 m NN silpnai banguotame reljefe augančiais šilais. Tai pailga senslėnio aukštesnė terasinė lyguma, apklota nestoru smėlio sluoksniu. Jos paviršius vietomis įdubęs nedideliais papelkėjimais (bIV), kartais iškeltas neaukštomis kopakalvėmis (vIII–IV), jų pašaliuose suskaidytas termokarstinių įlomų. Dėl vyraujančių smėlinių, neretai net žvirgždingų gruntų ir netoli tekančio Nemuno vietovė nuotaki ir gerai drenuojama. Į Nemuną, išvagoję šlaitus, leidžiasi iki 110–75 m NN įkritusiais slėniukais Grovos, Mašnyčios upeliai ir kiti upokšniukai. Kai kur labiau erozijos „paplauti“ jų paslėniai gali šaltiniuoti. Kunigės šaltinis išsilieja bevardžio, į Nemuną įtekančio (?) upeliūkščio kairiajame krante. Ištakos vieta nedidelis duburėlis (sufozinis cirkas) medžiais ir krūmais užgožtame šlaite (apie 112 m NN). Šalia papelkėjusi loma, lyg tai ir kažkada buvusi sena molio kasimo (cegelnios) vieta. Jos dugne ir dar matomos vandeni pažliugusios, viksvinių augalų kupstais gožia-

mos, užankančios duobės. Gal iš jų ir kastas molis? Papelkėjusios lomos pakraščiuose rasim dar kelias vangiai šaltiniuojančių dumblingų padrėkimų vietas. Kunigės šaltinis atsiveria iš žvirgždingo smėlio (fIIIgr) sluoksnio nedideliame duburyje, aplink kurį aukštesniuose kranteliuose (pakilumose) suklotas perpustytas (vIII–IV) smėlis.

Dabartinė būklė, kaptazas

Šaltinis išteka šalia miško keliuko, nedideliame duburyje su 6 m aukščio šlaite. Nelankomas, nesutvarkytas. Nėra nuorodų ar informacijos. Anksčiau šaltinis buvo pritaikytas vandeniui pasemti, tačiau dabar žmonės nenaudoja jo vandens. Senas rentinys sunyko, vėliau buvo įtvirtintas vamzdis vandeniui nutekėti.

Vandens fizikinės savybės

Vanduo skaidrus. Yra geležies nuosėdų pėdsakai. Išmatavus mobiliu matuokliu (2014-12-18) vanduo buvo 6 °C temperatūros, neutralus (pH = 6,65). Savitasis elektros laidis (SEL) = 271 μS/cm, vandens oksidacinis ir redukcinis potencialas Eh = +135 mV, deguonies (O₂ = 4,49 mg/l).

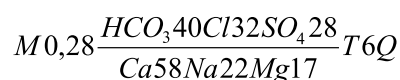

Vandens cheminės savybės

Nustatomo komponento pavadinimas	Nustatyta vertė		
	mg/l	mg-ekv/l	ekv. proc.
Ištirpusių mineralinių medžiagų suma	277		
Sausoji liekana 180 °C	226		
Bendrasis kietumas		2,88	
Karbonatinis kietumas		1,63	
Nekarbonatinis kietumas		1,25	
Anijonai:			
Chloridai, Cl ⁻	45,92	1,30	31,86
Sulfatai, SO ₄ ²⁻	55,10	1,15	28,19
Hidrokarbonatai, HCO ₃ ⁻	99,25	1,63	39,95
Nitritai, NO ₂ ⁻	0,02	0,00	0,00
Nitratai, NO ₃ ⁻	0,27	0,00	0,00
Katijonai:			
Natris, Na ⁺	19,20	0,83	21,61
Kalis, K ⁺	4,97	0,13	3,39
Kalcis, Ca ²⁺	44,81	2,24	58,33
Magnis, Mg ²⁺	7,84	0,64	16,67
Amoniakas, NH ₄ ⁺	0,03	0,00	0,00
Kitos analitės:			
pH, pH vienetai 20 °C	7,10		
Permanganato skaičius, mg O/l	2,96		
Cheminis deguonies suvartojimas, mg O/l	11,90		
Savitasis elektros laidis, μS/cm	314		

Šaltinio vanduo gėlas, turi mažai mineralinių medžiagų (277 mg/l), jis minkštas (bendrasis kietumas 2,88 mg-ekv/l). Vandenyje aptiktas labai didelis kiekis, apie 11,9 mg/l, ištirpusios geležies. Padidėjusi chlorido, sulfato ir natrio jonų koncentracija leidžia manyti, kad netoliese yra aktyvesni tektoniniai plyšiai, per kuriuos aukštesnės mineralizacijos vanduo patenka į gruntinio vandens sluoksnius.

Cheminės sudėties formulė (ekv/%)

Tautosakinės, kraštotyrinės, istorinės žinios

„Mano tėvai, netikras diedukas papasakojo, čia Vytauto laikais, kada pagrindinė magistralė buvo į Gardiną, į Lenkiją, į Vakarų Europą, čia būdavo pravažiavimas, griovys sakykim, tai čia sustodavo atsigert, dėl ko vadinasi Kunigės šaltinis, tai yra kunigaikščių atsigėrimo vieta, labai geras vanduo buvo, ten, kai prasidėjo privatizacija, turty gražinimai žmonės, ne tie, kurie buvo iki 1935 metų, atgavo, ėjo, darė ką norėjo. Viską sukirto, nukirto, numetė. Jau to šaltinio nebeliko, ten ben kas galvą nususukt gali. Čia Senasis Vytauto vieškelis, čia būdavo sklypai, čia medžių nebuvo, paskui užaugo. Matot apkasimai, nes kiekvienas savo sklypelį prižiūrėjo. Dabar ar čia su arkliais važiuodavo, ar čia, nežinau. Šaltinis jau prasimušė, jam gyslą nupjovė, čia būdavo, ten tekėdavo, buvo bala. O tas upelis, mes dar patys nešdavom vandenį. Jis ištekėdavo nuo kalno, buvo kaip duobė iškasta, vertėsi vanduo. Čia vamzdžio jokių nebuvo, čia pastoviai mineralai koki. Būdavo tai, kad jis skanus, geras vanduo. Būdavo pastoviai padėta, sukalta latakėlis. Upelis čia iš balos išbėga, jis išdžiūsta. Čia lenkų laikais kasė molį, buvo plytinė, kokios tokios plytos, juokdavosi, tokios nevykusios, lenkiškai- cegelnia. Čia molį kasinėdavo. Čia apačioj molis ant viršaus smėlis, už tai balos yra. Čia visur giliau molis.“

Pasakojo Jonas Alvydas Petrelis, gimęs 1961 m. Randamonių k., gyvena Vilniuje. Užrašė Dalia Blažulionytė

„Kunigės šaltinis, mes jį vadinom, kadaise sako, kunigaikščiai, šalia jo buvo kelias vieškelis, in Liškiavų, visur, in pils, kunigaikščiai jodavo, važiuodavo, nu ir jie ten gerdavo, dabar viskas išsinyko. Ten gyveno toki senukai, kaimynai, namų išsiardė Ratnyčion, ten buvo iškasta gražai, padaryta gražiai ir iš to šaltinio nešė vandenį.

– Ar neplaudavo akių, ar nebuvo pamačnas?

– Ne, ne...“

Pasakojo Emilija Kraunelienė (Petrellytė), gim. 1936 m., Randamonių k.

Užrašė Dalia Blažulionytė

Tipas

Krentantis (erozinis), nedidelio sufozinio cirko dugne

Režimas

Nuolatinio veikimo

Vandeningumas

Mažo vandeningumo

Vandens tipas

Kalcio, natrio, magnio hidrokarbonatinis, chloridinis, sulfatinis

Aprašė:

P. Gedžiūnas, Z. Zanevskij,
G. Kibirkštis, 2014